

невибагливість до ґрунтів, стійкість до грибкових захворювань) та висока якість зерна забезпечили визнання цієї культури в світі як продовольчої та кормової.

Найбільш широкого розповсюдження культура набула у Польщі, де її площі досягли 1,258 млн. гектарів. У 2010 році понад 425 тис. га тритикале вирощувала Білорусь. Та найвищих показників урожайності досягла Німеччина – 5,4-5,7 т/га зерна за вирощування на площі 404,4 тис. гектарів.

Нині в Україні немає офіційної статистики щодо посівних площ і виробництва зерна тритикале. За неофіційними даними Волинської державної сільськогосподарської дослідної станції (ДСГДС) Інституту сільського господарства Західного Полісся НААН (ІСГЗП) та Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, під посівами культури зайнято майже 200 тис. га, з них біля 80 тис. га розміщують тритикале яре. Основні площі тритикале озимого розміщені у Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Харківській, ярого – у Полтавській та Львівській областях.

Отже тритикале за рівнем урожайності та харчовою цінністю перевищує обидві батьківські рослини, а за стійкістю до несприятливих погодних умов та ураження хворобами перевищує пшеницю й не поступається житу. Тому розширення площ посіву тритикале озимого у сучасний період дозволить аграріям України стабільно отримувати високі врожаї зерна зі зменшенням ризику в екстремальні за погодними умовами роки.

Нині це є виключно важливим, адже щорічно відбуваються зміни кліматичних умов у бік зростання посушливості, за яких культура тритикале зможе внести свій вклад у виконання завдання з балансу зерновиробництва у нашій державі.

УДК 631.874:633.82 (477.7)

ВПЛИВ СУЧАСНИХ БІОПРЕПАРАТІВ НА ЯКІСТЬ ЗЕРНА СОНЯШНИКА В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

В.В. Гамаюнова, д-р с.-г. наук, професор – науковий керівник,
В.С. Кудріна, аспірант,
Г.А. Мороз, магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

У структурі вирощування сільськогосподарських культур в Україні провідне місце займає соняшник. Його вирощування та переробка є важливими складовими агропромислового сектора економіки. Попит на насіння, соняшникову олію, відходи переробки (шрот та макуху), як корми для тваринництва, постійно зростають, тому площі під цією культурою стабільно, навіть необґрунтовано збільшуються. У ряді випадків запланований обсяг виробництва насіння соняшника отримують не шляхом зростання рівня врожаю, а внаслідок збільшення площ. Це потребує заходів

підвищення продуктивності соняшника, що доречно робити шляхом впровадження ресурсозберігаючих елементів технології, зокрема розробки питань живлення рослин, що дозволяє підвищити не лише рівень урожайності насіння, а й істотно покращити його якість. Отож розробка сучасних енергоощадних технологій є важливим питанням сьогодення.

1. Вміст жиру в насінні соняшника та умовний вихід (збір) олії залежно від оптимізації живлення (середнє за 2016-2018рр.)

Варіант досліджу		Вміст жиру		Умовний вихід олії	
Фаза обробки	Препарати та дози	%	+/- до контролю, %	т/га	Приріст до контролю, %
у фазу 3-4 пар листків	контроль (обробка водою)	45,9	0,0	1,17	0,0
	фреш енергія 0,25	47,2	1,3	1,30	11,3
	фреш енергія 0,5	47,7	1,8	1,40	19,3
	фреш енергія 0,75	44,8	-1,1	1,37	17,3
	фреш енергія 1,0	44,9	-1,0	1,47	25,1
	ретардин 0,25	46,3	0,4	1,29	9,9
	ретардин 0,25 + фреш енергія 0,25	45,9	0,0	1,37	16,7
	ретардин 0,25 + фреш енергія 0,5	45,0	-0,9	1,43	22,0
	ретардин 0,25 + фреш енергія 0,75	46,0	0,1	1,50	27,8
	ретардин 0,25 + фреш енергія 1,0	45,5	-0,4	1,52	30,1
у фазу бутонізації	фреш енергія 0,5	46,4	0,5	1,60	36,7
	фреш флорид 0,5	47,3	1,4	1,65	40,9
	фреш енергія 0,25 + фреш флорид 0,25	46,0	0,1	1,51	28,5
у фази 3-4 пар листків та бутонізації	фреш енергія 0,5 (3-4 пари листків) + фреш енергія 0,5 (бутонізація)	46,6	0,7	1,64	39,9
	фреш енергія 0,5 (3-4 пари листків) + фреш флорид 0,5 (бутонізація)	46,4	0,5	1,65	40,9
	фреш енергія 0,5 (3-4 пари листків) + фреш енергія 0,25 + фреш флорид 0,25 (бутонізація)	47,4	1,5	1,64	39,6

Раніше відпрацьованими елементами технології вирощування соняшника як в Україні, так і Молдові, коли були впроваджені 8-10 пільні сівозміни з добром цієї культури останнім полем, обов'язковим і головним з них була

система удобрення. Саме достатня забезпеченість ґрунтів поживними речовинами і застосування добрив забезпечували отримання сталих рівнів урожайності та відповідну якість насіння і перш за все високий вміст жиру в ядрах соняшника. Нині правильного чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах не дотримуються, отож слід оптимізувати живлення рослин на засадах ресурсозбереження.

Дослідження проводили протягом 2016-2018 рр. з метою встановлення впливу позакореневого підживлення на показники якості насіння. У досліді висівали гібрид соняшника Драган, який є одним з найбільш посухостійких гібридів сербської селекції і рекомендований до вирощування в зонах Лісостепу і Степу України.

Обробку посівів соняшника проводили одноразово у фази утворення 3-4 пар листків і формування кошиків та двічі в обидві зазначені фази. Для підживлень використовували препарати фреш енергія, фреш флорид та ретардин у різних дозах за витрати робочого розчину 200л/га (схему досліда наведено в таблиці).

Дослідженнями визначено, що застосування різних препаратів та добір їх поєднань і строків обробки істотно вплинуло на вміст жиру в насінні (ядрах) соняшника та його умовний збір з одиниці площі посіву (табл.1).

У середньому за 2016-2018 рр. досліджень у контролі умовний збір олії склав 1,17 т/га, за обробки рослин у фазу 3-4 пар листків у середньому по всіх препаратах він зріс на 0,23 т/га (19,9%), у період утворення кошиків – на 0,41 т/га (35,3%), а у обидві фази – на 0,47 т/га (40,2%) порівняно з контролем.

Таким чином, сучасні біопрепарати та строки їх застосування і поєднання, дозволяють впливати на продуктивність соняшника, вміст жиру в насінні та умовний вихід (збір) олії з одиниці площі.

УДК 631.53.01:631.559:633.18

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МАТРИКАЛЬНОЇ РІЗНОЯКІСНОСТІ НАСІННЯ РИСУ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОДУКТИВНОСТІ ПОСІВІВ

О.С. Довбуш, канд. с.-г. наук, ст.н.с. лабораторії насінництва
Інститут рису Національна академія аграрних наук України

За сприятливих погодних умов сучасні сорти рису здатні формувати високий урожай зерна. Однак, хоча вони і володіють високим потенціалом продуктивності, їхня польова досить низька. Вивчаючи культуру рису, дослідники спостерігають зменшення польової схожості насіння порівняно з лабораторною на 60-70%, а в окремі роки ця різниця стає ще більшою. Відповідно висіваючи дороге насіння втрачається близько $\frac{2}{3}$ цінного посівного матеріалу. Це є однією з причин нестабільності урожаїв цієї цінної продовольчої культури.